תפארת יוסף — הושענא רבה

יששום מדבר וציה ותגל ערבה ותפרח כחבצלת (ישעיהו ל"ה:א').ביאר בזה כבוד אאמו"ר זללה"ה, אשר בזה היום מאיר השי"ת לאדם, שעל כל הפעולות שנדמה לפעמים שהיו מחוסרין אור, ובזה היום מאיר השי"ת להאדם שאין שייך שיהיו לגמרי נעתקין משורש החיים. וכמו שאנו רואין שזו העבודה, היא העבודה האחרונה מן החודש הזה, והעבודה הראשונה מן החודש הזה הוא תקיעת שופר, היינו קול פשוט. ואיתא בזוה"ק (פנחס רכ"ח:) ולית קול בלא דיבור, וקול הוא קלא פנימאה. היינו שישראל עומד לעורר הקלא פנימאה שלו, היינו הנקודה חדא דמטי תדיר שיש לו, ובזאת הנקודה עובד תמיד את השי"ת. וישראל רוצה לעורר את זאת הנקודה ועובד כל החודש עד העבודה הזאת, שזאת העבודה הוא ערבה. שזה מורה כמו דאיתא במדרש (רבה אמור ל') ערבה הוא בלא ריח ובלא טעם. ומחמת שישראל מברר עצמו שנמשך אחר השי"ת עד העבודה הזאת, ממילא מאיר השי"ת שאותן הפעולות שנדמה לו שמחוסרין אור, היו מקושרים עם שורש החיים של השי"ת. וזה היום הוא חלקו של דהע"ה, והיינו כי דוד המלך ע"ה נקרא חי וקיים. ולמי שייך לקרות חי וקיים, מי שמכיר היטב בלב שהשי"ת חי וקיים, והיינו שהיה מכיר שהשי"ת הוא שופע חיים בכל רגע ורגע. וכמו שאנו רואין שאחר כל עבודתו לא נטל לעצמו שום כח רק החזיר הכל להשי"ת, כדאיתא בש"ס (בבא קמא ס"א.) ולא אבה דוד לשתותם דלא אמרינהו משמייהו אמר כך מקובלני וכו' כל המוסר עצמו על ד"ת אין אומרים דבר הלכה בשמו. והיינו אחר כל המסירת נפש שהיה לו, לא נטל לעצמו שום כח. ולזה אמר עליו הכתוב (ישעיהו נ"ה:ג'-ד') חסדי דוד הנאמנים, היינו שהשי"ת האיר לו איך שתפיסתו יש לו חיבור עם אור השי"ת, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה בעצמו (תהילים ק"ל:ז') כי עם ד' החסד והרבה עמו פדות. היינו מאחר שמכיר אדם כי עם ד' החסד, והיינו שכל כחו הוא מהשי"ת, אז מאיר השי"ת כי הרבה עמו פדות, שיכול להראות לו איך שכל דבר יש אצלו פדיון, ומראה לו איך תפיסתו של האדם יש לו חיבור עם אור השי"ת:

הטו אזנכם ולכו אלי שמעו ותחי נפשכם ואכרתה לכם ברית עולם חסדי דוד הנאמנים (ישעיהו נ"ה:ג').הענין בזה כמו שאמר כבוד אזמו"ר זללה"ה, אשר אורו של השי"ת קודם שבא בהתפיסה של האדם מוכרח לילך דרך ארבע מדרגות, כמו שכתיב (איוב כ"ח:כ"ז-כ"ח) אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ואח"כ ויאמר לאדם. והחילוק הוא בין ראיה לשמיעה. שבראיה יכול לראות כמה דברים בבת אחת, אבל בשמיעה אינו יכול לשמוע שני דברים בבת אחת, כמו שאיתא בש"ס (ראש השנה כ"ז.) תרי קלא לא משתמעי. אכן יש מעלה בשמיעה מה שאין בראיה, שראיה הוא רק בשטח העליון מבחוץ, אבל לראות בעומק הדבר אין ביכולת, אבל שמיעה הוא מעומק. ולזה כתיב הטו אזנכם ולכו אלי שמעו ותחי נפשכם. היינו שאם האדם יטה עומק פנימיות הלב להשי"ת, וירצה לידע במה עוסק השי"ת, אז צריך להמשיך אור מראשית הרצון של השי"ת הנקרא עלה במחשבה, עד גמר פעולות האחרונים, דהיינו הידים והרגלים שלו יהיה מלא קדושה. וזה הטו אזנכם ולכו אלי דייקא, שמעו ותחי נפשכם. ואז אם ירצה להטות עומק פנימיות לבו לראות במה עוסק השי"ת, יראה שרק עוסק תמיד לכרות עם ישראל ברית עולם. וזה חסדי דוד הנאמנים, שאפילו על פעולות כאלה שהיה נדמה לך שמחוסרין אור, יאיר לך השי"ת שהיה מלא אור ומלא קדושה, וזה נקרא חסדי דוד. והנה זה היום של ערבה, נקרא חלקו של דהע"ה. דהנה איתא בש"ס (סוכה מ"ה.) בכל יום היו מקיפין את המזבח פעם אחת וכו' ואותו היום שבע פעמים. דהנה ביום הראשון יש מצות ארבעה מינים, פרי עץ הדר וכפת תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל. פרי עץ הדר מורה, כמו שאיתא (סוכה ל"ה.) איזהו דבר שטעם עצו ופריו שוה זה אתרוג, והיינו שאין בו שום קליפה קדמה לפרי, כי במקום שיש קליפה קדמה לפרי זה מורה שאין עדיין מבורר כולו לטוב. וכמו שהטוב אינו מבורר לגמרי לטוב, כי מי יאמר זכיתי לבי, כך הרע אין נפרד לגמרי לרע ורק מעורב עדיין. אבל זה שאין בו שום קליפה שיהיה קדמה לפרי, מורה שמבורר כולו לטוב. ולזה אין יכול להזיק לו שום השתנות הזמנים, כמו שאיתא (שם) שדר באילנו משנה לשנה. כי באמת מצד השי"ת אין שום השתנות, כדכתיב (מלאכי ג':ו') אני ד' לא שניתי, ורק כל השתנות הוא מצד המקבל. אבל זה שמורה שדבוק כ"כ בשורש ומבורר על כל הלבושים, אין מזיק לו שום השתנות. וכפת תמרים מרמז, כמו שאיתא (סוכה מ"ה:) מה תמר אין לו אלא לב אחד אף ישראל אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים. וענף עץ עבות מורה, כמו דאיתא במדרש (רבה אמור ל') שיש בו ריח ולא טעם. טעם מורה במקום שכבר מבורר כולו לטוב, אבל זה מורה שאין עדיין מבורר, ורק עתיד להתברר ולאדם טוב מטעימין לו מפרי מעשיו בעוה"ז, אבל שירגיש טעם בעבודתו אין לו עדיין. וזה מורה שיש לו ריח, כמו שאיתא בש"ס (ברכות מ"ג:) איזה דבר שהנשמה נהנת ממנו ולא הגוף, הוי אומר זה הריח, והיינו מאחר שבישראל יש בו חלק אלהי ממעל, ממילא בטח עתיד להתברר לטוב, אבל לעת עתה אינו מבורר עדיין, כי במקום שהוא מבורר כולו לטוב, זה מורה אתרוג. אבל ענף עץ עבות, מורה שאינו מבורר עדיין כולו לטוב. וערבה מורה, שאפילו כח עבודה שלו מוסר ג"כ להשי"ת, שאין ברצונו לקבל טובת הנאה מעבודה שלו. ולזה איתא בש"ס (סוכה ל"ד.) ערבה ולא צפצפה שבהרים, ושניהם אינם מוציאים פירות, והחילוק הוא שצפצפה אינו מוציא פירות מחמת רוב כחישות וערבה אינו מוציא פירות מחמת רוב לחלוחית, שכ"כ לחלוחית נמצא בו עד שאין ביכולתו להוציא פירות. וזה נקרא חלקו של דהע"ה, כי בדוד מצינו ויבקע שלשת הגבורים אשר לדוד וגו' ולא אבה לשתותם ויסך אותם לד'. ואיתא בש"ס (ב"ק ס"א.) כך מקובלני וכו' כל המוסר עצמו על ד"ת אין אומרים דבר הלכה בשמו, שזה מורה על ערבה שאין ברצונו לקבל שום טובת הנאה מעבודה, ורק מוסר עצמו לגמרי להשי"ת. ולזה איתא בזוה"ק (פנחס רכ"ז:) מחמת שדהע"ה אמר ולבי חלל בקרבי, לזה זכה שרוח צפונית מנשבת בכינור דיליה, היינו מחמת שכל כך מסר עצמו לגמרי להשי"ת, לזה מאיר לו השי"ת גם על אותן הפעולות שנדמה שהיו מחוסרין אור. ולזה איתא בש"ס (סנהדרין צ"ו:) מי שמיע לך אימתי אתי בר נפלי א"ל מאן בר נפלי א"ל משיח בר נפלי קרית ליה א"ל אין דכתיב ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת וכו', והיינו שמחמת נפילתו שמוסר עצמו כ"כ להשי"ת, יכול להגביה כל הפעולות של ישראל שנדמה שהיו מחוסרין אור, לזה נקרא בר נפלי. וזה מורה ג"כ ערבה שאיתא במדרש (רבה אמור ל') שאין בו לא ריח ולא טעם, ומרמז

כמו שאיתא בש"ס (עירובין כ"א:) שמא תאמר אבד סברם ובטל סיכוים ת"ל הדודאים נתנו ריח אלו ואלו עתידין שיתנו ריח, שמחמת שבזה היום שמוסר אדם עצמו כך להשי"ת, יאיר לו השי"ת גם על אותן הפעולות שהיו מחוסרין אור, כי באמת בשורשם כל הפעולות של ישראל מלאים אור השי"ת, ורק על הלבוש החיצון נדמה שהיו מחוסרין אור. אבל בזה היום מאיר השי"ת לישראל שהיה מלא אור ומלא קדושה:

ושמתי מקום לעמי ישראל ונטעתיו, ושכן תחתיו ולא ירגז עוד ולא יוסיפו בני עולה לענותו כאשר בראשונה (שמואל ב ז':י').הענין בזה כמו שאמר כבוד אזמו"ר זללה"ה, כי במקום שאדם מכיר את מקומו שם נופלים ממנו כל מיני יראות וכל מיני סבלנות. כי עד שבא אדם אל ההכרה הזאת להכיר את מקומו, יש לו עוד כל מיני יראות וסבלנות, אבל כשבא אדם אל מקומו אז נופלים ממנו כל מיני יראות ופחדים. וענין הכרת מקומו של אדם הוא, כשמכיר שהקב"ה מקומו של עולם ואין עולמו מקומו, והיינו שמכיר שאין לו שום קביעות מקום בעוה"ז, וכל הקביעות שלו להתמשך אחר רצונו ית'. וכדאיתא בזוה"ק (ויקרא י"ב.) ישראל באן אתר אשרי להו כתיב ויתן אותם אלהים ברקיע השמים, שאצל ישראל אין שום קביעות מקום בעוה"ז, ורק עיקר הקביעות שלהם הוא אצל השי"ת, ומכיר אשר באמת מלא כל הארץ כבודו. והשי"ת הוא ממלא כל עלמין, ומכיר שמוקף מהשי"ת תמיד אז נקרא שבא אל מקומו, ואז אין לו שום יראה ואין לו שום סבלנות. וזה ושמתי מקום לעמי ישראל וגו' ולא ירגז עוד ולא יוסיפו בני עולה לענותו. ובמצות סוכה בא אדם אל ההכרה הזאת להכיר את מקומו, כי מצות סוכה מרמז כמו שאיתא (סוכה ב'.) צא מדירת קבע ושב בדירת עראי, והיינו שמכיר שאין לו שום קביעות בעוה"ז, ורק צריך להתמשך אחר רצונו ית'. וזה כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים (ויקרא כ"ד), כי במצרים שם היו משופעים בכל מיני טובות עד שאיתא (מכילתא בא) עד עכשיו אין עבד יכול לברוח ממצרים. וכמו שאמר כבוד אזמו"ר זללה"ה שהפירוש הוא שהיו כבולים במאסר, שהיה נדמה להם שטוב להם להיות עבד שם מלהיות שר בארץ אחרת. ושם לא היה ביכולתם להכיר איך שהם מוקפים מהשי"ת בכל רגע ורגע. ולזה היה הנסיעה הראשונה ממצרים לסוכות כש"נ (שמות י"ב:ל"ז) ויסעו בני ישראל מרעמסס סכותה, והיינו שהשי"ת ציוה תיכף שישראל יבקעו כל מיני הסתרות ויכירו את מקומם ולראות איך שהם מוקפים מהשי"ת בכל רגע ורגע. וזה מרמז מצות סוכה שרואה שהשי"ת מקיף עליו, וזה נקרא שבא אל מקומו. וזה ונטעתיו, כנטיעה זו שהוא עושה פירות, והיינו מחמת שבא אדם אל ההכרה שאין לו שום קביעות בעוה"ז, ורק עיקר הקביעות שלו הוא אצל השי"ת, אז יכול להרחיב את גבולו בכל מיני התרבות, כי מקודם שבא אדם אל ההכרה הזאת ונדמה לו שיש לו קביעות מה בעוה"ז, מהיכן יהיה לו התרבות, מאחר שהאדם הוא בגבול ותכלית. אבל כשבא אדם להכרה הזאת, שמכיר שעיקר הקביעות שלו הוא אצל השי"ת, והשי"ת הוא בלי גבול ובלי תכלית, אז יכול לבוא לתוך גבולו כל מיני התרבות כנטיעה זו שהוא עושה פירות:

אמר אייבו הוה קאימנא קמיה דרבי אליעזר בר צדוק והוה אייתי ההוא גברא ערבה קמיה שקיל חביט חביט ולא בריך, קסבר מנהג נביאים הוא (סוכה מד:).הענין בזה, שמצות ערבה הוא בלא ברכה, כי כל ענין ברכה הוא במקום שאדם יש לו נגיעה מצידו וביכולתו לקבל לעצמו תקיפות. ובזאת הברכה מכיר שהכל הוא ביד השי"ת, כמו שמצינו ברכת הנהנין וברכת המצות, ברכת הנהנין הוא, מחמת שאדם יש לו נגיעה מצידו מחמת הנאתו, ובזאת הברכה שמכיר שהשי"ת הוא הנותן מכל הטובות, ורואה שביכולתו לקבל לעצמו כל מיני סיעתות לעבודת השי"ת, ממילא מברר עצמו שנגיעתו לדבר הזה אינו מחמת הנאה של עוה"ז, אלא מחמת שרצונו לקחת לו סיעתא לעבודת השי"ת מדבר הזה, וברכת המצות הוא, מחמת שאדם יכול לקבל לו תקיפות מהמצוה שיאמר שיש לו כח לפעול, ויכול לדמות לו שהוא עושה את הפעולה. ובזאת הברכה שמתיצב עצמו לנוכח השי"ת, ואומר אשר קדשנו במצותיו, מכיר, שאפילו זה הכח לעשות את הפעולה ג"כ הוא מהשי"ת, ורואה שאין לו מצד עצמו כלום וכל כחו וכל עבודתו הוא הכל מהשי"ת. וזה הוא הכלל מכלל הברכות שיכיר שהכל הוא מהשי"ת. ולזה הוא מצות הערבה בלא ברכה, כי זה היום הוא חלקו של דהע"ה, ומדתו הוא כדמצינו אצלו (שמואל ב כ"ג:ט"ז) ולא אבה לשתותם ויסך אותם לד', והיינו מחמת שראה ששלשת הגבורים הלכו בגדולת מסירת הנפש, ובזה יכול האדם לקבל לעצמו תקיפות גדול, ולזה ולא אבה לשתותם, רק ויסך אותם לד', והיינו שמדתו היה למסור אפילו זה הכח ג"כ להשי"ת. ולזה איתא בש"ס (ב"ק ס"א.) שאמר כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי כל המוסר עצמו על ד"ת אין אומרים דבר הלכה בשמו, והיינו שמדתו היה לבטל עצמו לגמרי להשי"ת שלא יקבל תקיפות משום עבודה, ורק להכיר היטב שאין שום כח בלעדי השי"ת, ואפילו כחות העבודה ג"כ הוא מן השי"ת. ובמקום שאדם הולך בעבודה כזאת, שמבטל עצמו לגמרי להשי"ת, ואינו נוטל לעצמו שום כח אפילו מעבודתו, שם הוא יכול להעלות כל הבריאה לנוכח השי"ת פנים בפנים. והוא, כי מאחר שמכיר שכל כח העבודה הוא מן השי"ת, ממילא מי שלא עבד כל כך, הוא מחמת שהשי"ת לא נתן לו כח זה, ואילו היה נותן לו השי"ת כח, מסתמא היה עובד, וממילא יכול לתרץ את כל הבריאה ולהעמידה לנוכח השי"ת. וזה שחלקו של דהע"ה הוא ערבה, כי על ערבה איתא במדרש (רבה אמור ל') שאין בה לא טעם ולא ריח, ואמר בזה כבוד אזמו"ר זללה"ה שמרמז על אלו ואלו עתידין שיתנו ריח, כמו שאיתא בש"ס (עירובין כ"א:) תאנים טובות אלו צדיקים גמורים תאנים רעות אלו רשעים גמורים. ושמא תאמר אבד סברם ובטל סכוים, ת"ל הדודאים נתנו ריח אלו ואלו עתידין שיתנו ריח, ועל זה מרמז ערבה. ומחמת שמצות ערבה מורה, שאדם מוסר כל כחו להשי"ת ואפילו כח עבודה שלו מוסר להשי"ת, ממילא מזה הכח יכול ליתן מקום לכל הבריאה, ואפילו מזה שנדמה עד הנה שהיה חסר אור, ג"כ ביכולת מזה הכח לתרץ אותו. וזה הוא הענין שמשיח נקרא בר נפלי (סנהדרין צ"ו.) בר נפלי קרית ליה א"ל אין דכתיב ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת, כי לפי הנראה היה צריך לקרותו בר קימה, ורק ע"י נפילתו שמבטל עצמו להשי"ת, מקים את כל הבריאה ולזה נקרא בר נפלי. וזה הוא הענין שמצות ערבה הוא בלא ברכה, מאחר שערבה מורה שמוסר כל כחו להשי"ת ומבטל עצמו לגמרי להשי"ת, ואפילו כח מעבודתו ג"כ מוסר להשי"ת, ולזה הוא בלא ברכה, כי כל ענין ברכה הוא במקום שביכולתו לקבל לו תקיפות כנ"ל. ועל זה תקנו ברכה כדי שימסור כחו להשי"ת ולא יקבל לעצמו שום תקיפות, שאני ערבה שהמצוה בעצמה מרמז על זה שהאדם מוסר כל כחו להשי"ת, ממילא אינו יכול לקבל לעצמו שום תקיפות, ולזה הוא בלא ברכה: